

Мова і культура

НАУКОВЕ

ВИДАННЯ

Випуск 17

ТОМ

VII(175)

Переломова Е.С., д-р філол. н., проф.
Сумський державний університет, Суми

САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРА ЖЕНЩИНЫ В ПОЭТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Статья рассматривает женское поэтическое творчество, особенности женского мироощущения, представленного в текстах стихотворений, художественный мир женщины в поэтическом дискурсе.

Ключевые слова: поэтический дискурс, женское поэтическое творчество, самопрезентация.

Perelomova O.S., doctor of Philology, professor
Sumy state university, Sumy

SELF-PRESENTATION OF THE WOMEN'S ART WORLD IN POETIC DISCOURSE

The article deals with women's poetry, especially women's attitude presented in the texts of the poems, the women's art world in the poetic discourse.

Key words: poetic discourse, women's poetry, self-presentation.

УДК 811.161.2'282.2(477.61)

Слободян О.В., аспірант

ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", Старобільськ

НАЗВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ГЛИБОКОГО ПРОВАЛЛЯ В СИСТЕМІ НАРОДНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКИХ ГОВІРОК ЛУГАНЩИНИ

Народна географічна термінологія східнослобожанських говірок Луганщини ще не була предметом спеціального вивчення. У статті описано народні географічні терміни на позначення глибокого провалля, здійснено їхній семантичний, етимологічний, словотвірний аналіз, виявлено особливості функціонування у говірках Луганської області у зіставленні з українською літературною мовою та її діалектами.

Ключові слова: народна географічна термінологія (НГТ), лексичне значення, лексико-семантична група (ЛСГ), сема, інтегральна сема, диференційна сема, семантичний синкретизм.

Ландшафтна лексика є одним з найдавніших і тому найбільш стійких лексичних пластів, вона може свідчити про переселення самих носіїв мови. Народна географічна термінологія є одною з найбільших і цікавих груп лексичної системи мови, яка вміщує в

собі не тільки інформацію про географічні умови проживання окремо взятого етнічного колективу, а й про його мовні зв'язки з іншими членами соціуму.

Досліджуючи географічну лексику, лінгвісти довели, що, будучи частиною лексичної системи діалекту, однією з його термінологічних систем, народна географічна термінологія функціонує за тими ж законами, що й сам діалект, їй притаманні більшість з тих мовних процесів, які відбуваються в середині нього. Народні географічні терміни (далі НГТ) підпорядковані багато в чому тим же правилам, що й одиниці конкретної лексики. На відміну від інших типових терміносистем, НГТ навіть у межах окремо взятої говірки не завжди однозначні і, за словами Л. О. Чернейко, називають "поняття, вироблене не в результаті цілеспрямованого вивчення явища, а в результаті повсякденного досвіду" [10: 49]. Семантика народних географічних назв зазвичай відрізняється нестійкістю, плінністю значень і знаходиться в тісній залежності від рельєфу, географічних умов розташування населених пунктів тощо. Ця залежність виявлена, з одного боку, у впливі конкретних об'єктів та їх диференційних ознак на значення терміна в говірці, з іншого боку, в опосередкованості семантичної динаміки, зміні географічного середовища під дією природних і антропогенних чинників [9: 5]. Об'єктом статті ми обрали народні географічні терміни на позначення глибокого провалля, які функціонують в східнословобожанських говірках Луганщини. Мета дослідження – здійснити опис цієї групи географічних термінів в аспекті їх формування та функціонування; систематизувати та виявити закономірності їх утворення.

Східнословобожанські говірки Луганщини привертають увагу лінгвістів з погляду діалектного членування ареалу, дослідження фонетичних явищ, граматичної системи, синтаксису, просодії, словотворення, лексики і фразеології. Опис різних структурних рівнів східнословобожанських говірок здійснювали: Ю. Абрамян, К. Глуховцева, Г. Барилова, О. Верховод, В. Ужченко, Д. Ужченко, В. Леснова, І. Магрицька, І. Ніколаєнко, Т. Сердюкова, З. Сікорська, А. Скорофатова, Т. Терновська, Б. Шарпило. У працях цих науковців репрезентовано значний за обсягом говірковий матеріал, закладено основи історико-діалектологічного аналізу обстежуваних говірок, встановлено низку закономірностей їх формування й поширення [1: 18], але на предмет географічної лексики східнословобожанські говірки Луганщини ще не були досліджені, що становить актуальність нашого дослідження.

Проблема вивчення народної географічної термінології окремих говірок не нова. Систематичне вивчення географічної лексики учені проводять в декількох напрямках: виявлення особливостей лексем, що позначають різні географічні реалії (піднесений і низинний рельєф, водні об'єкти); визначення їх локалізації з наступною побудовою ізоплос; спостереження над семантичними процесами, що відбуваються в цій групі лексики; перегляд деяких етимологій та встановлення нових тощо. Саме ці аспекти привертали увагу зарубіжних і вітчизняних лінгвістів. Так, досить повно вивчена польська (П. Нітче), сербсько-хорватська (Ю. Шутц), чеська і словацька (Р. Малько), болгарська (Е. Григорян), македонська (М. Агрировський), російська (Л. Берг, П. Маштаков, Е. Мурзаєв, В. Мокієнко), білоруська (І. Яшкін) географічна термінологія. Проаналізовано й балтійські ГТ (Л. Невська). Українські студії над народними ГТ належать М. Сумцову, К. Дубняку, І. Верхратському, В. Левицькому, С. Рудницькому, М. Юрковському, а також дослідникам кінця ХХ – початку ХХІ століття – Т. Марусенку, Й. Дзензелівському,

М. Толстому, Є. Черепановій, П. Чучці, О. Данилюк, Т. Громко, Н. Сіденко, С. Шийці, І. Потапчук.

Ландшафт північної частини Луганщини переважно визначають як хвилясту рівнину, але подекуди помічено й значні зниження рельєфу, спричинені антропогенним або натурогенним порушенням форм земної поверхні. Тому в місцевій розмовній лексичній склалася певна система географічних термінів на позначення відповідних природних реалій. Вихідними термінами, що позначають географічні об'єкти цієї частини негативного рельєфу, зокрема 'глибоке провалля', стали такі номени: *безна* (Сват, ДО, Білов, Парн, Сем), *безодн'а* (Білокур, Павл); *йерок* (Нов); *к'руча* (Тим, Вільш); *об'риу* (Парн); *р'іу* (Міст); *провал* (Білов, Сем), *п'р'ірва* (Трет, Троїцьке, ДО, Білов, Міст, Кам, Сем, Лан); *провал':а* (Бар, Троїцьке, Білов, Бут, Сем), *провали'ена* (ДО, Міст, Міст); *п'ронас'т'* (Троїцьке, ДО, Білов, Міст, Мор, Сем, Лантрат); *у'пади'ена* (Терн); *урви'шч'е* (Павл); *ушч'ел':а* (Ілліч, Білокур).

Утворення з префіксом *без-* та основою *-дно*, терміни *безодн'а* та *безна*, на території східнослобожанських говірок Луганщини, окрім значення 'глибоке провалля', можуть мати семантику 'прірва'. Етимологію *bezdъna* у словнику М. Фасмера виводяться із *bezdъ*+род. в. від **дъно* 'бездна' [Фасмер І: 144]. Подібні за звучанням лексеми виявлено в інших мовах: болг. *бездна*; сербохорв. *бездан*, *бездана*; чеш. *bezdna*, *bezдно*; польск. *bezdan*, *bezdnia*, *bezden*; словац. *bezдно* [Мурзаєв: 64]. За свідченням Т. О. Марусенко, у більшості українських говірок так само, як і в інших слов'янських мовах, репрезентант *безодня* має значення 'глибоке провалля' [6: 216], хоча у західноукраїнських говірках відомі й інші значення – *бездно* 'глибока вода', 'глибока яма', 'трясина, топке місце на болоті', 'запущене поле', *безодниціа* 'підземне джерело', *безодня* 'крутий, прямовисний берег', 'заглиблення в ґрунті невизначеної форми', 'крутий схил гори', 'глибока яма', 'джерело в полі', 'лужа', 'болото' [6: 215 – 216]. Інші українські говірки також яскраво демонструють різноманіття фонетичних та семантичних варіантів, наприклад, у бойківських говірках слово *безодня* має відповідник *клива*, одне зі значень якого 'безодня', 'глибока яруга' [Онишкевич І: 357]; на Полтавщині лексему *безодня* зафіксовано локально (с. Білики) не тільки зі значенням 'велика глибина', 'глибока яма', а й 'калюжа' [Ващенко: 14]); на території Рівненщини, окрім значень 'глибока прірва' та 'провалля', терміни *бездна*, *бездно*, *безодня*, *бездна* демонструють семантику 'непрохідне місце в болоті' [13: 188]; у західноподільських говірках зафіксовано як загальновідомі значення лексеми *бездна* 'прірва', *безодня* 'глибока прірва', так і локальні значення лексеми *бездна* – 'глибока яма', 'глибока яма в річці', 'глибокий обривистий яр', *безна* – 'глибока яма', *безодня* – 'круча, крутий схил гори', 'глибока яма', 'заглибина на місці водойми', 'глибока яма в річці', 'глибокий обривистий яр' [7: 239]; Кіровоградщина представлена номеном *безодня* 'прірва', 'велика яма' [3: 17 – 19]; Чернігівсько-Сумське Полісся репрезентоване лише лексемою *бездна* у значенні 'яр' [11: 177]; на Волині, окрім аналізованого *бездна* 'глибоке провалля, прірва', продемонстровано розгалужену семантику репрезентанта семи *безна* 'низина, поросла травою', 'зарості кущів', 'зарості кущів', *бездна* 'яма у водоймі', *безодник* 'грузьке болото, де трясеться, колишеться земля', 'яма в болоті', *безодня* 'заглиблення в ґрунті невизначеної форми', 'викопана яма, яка наповнюється водою джерела', 'яма у водоймі', 'яма в болоті', 'яма в річці' [5: 11 – 12].

Лексема *йєрик* та її фонетичні варіанти – одна з найбільш багатозначних й активно вживаних на території північної Луганщини, вона зафіксована з такими значеннями: *йєрк* ‘вузька низина’, *йєрок* ‘місце де круто спадає поверхня землі внаслідок обвалу, осипання’, *йєрок*, *йєрок* ‘глибока довга западина з стрімкими берегами, вибоїна від дії талих вод’, ‘глибоке провалля’, *йєрик* ‘яр (загальне значення)’, ‘рукав, водяний потік, що відокремився від основного русла річки’, ‘вузька протока, яка з’єднує річки між собою’. Так, на досліджуваній території термін *йєрк* використовується на позначення вузької низини, яка утворилася від тимчасових лінійних водотоків під час потужних опадів, танення снігу. При називанні терміна *йєрок* діалектоносії зображують певне заглиблення на земельній території з крутими похилими сторонами натурогенного характеру, що дозволило нам віднести цей термін до мікрогрупи на позначення ‘місце, де круто спадає поверхня землі внаслідок обвалу, осипання’. Лексему *йєрик* з семантикою ‘рукав, водяний потік, що відокремився від основного русла річки’, ‘вузька протока, яка з’єднує річки між собою’ використовують на позначення явища, коли поверхневі потоки річки спрямовуються до зовнішнього краю берега, поступово збільшуючи його розмив, утворюють петлеподібну глибоку звивину, яку річка може прорвати в найвужчій частині, прокладаючи новий коротший шлях і таким чином поєднати свої частини або окремі дві річки.

Ці терміни у досліджуваних говірках на фонетичному рівні зберігають досить чітку рефлексію голосного [e] (>e) [2: 221]. *Йєрик* традиційно вважають тюркським запозиченням (*єрик* ‘стариця, висохле річне русло зі стоячою водою; вузька протока між річкою та озером’, запозич. з тюрк.: пор. чагат. *jaryu* ‘тріщина, щілина’, алт., леб., крим.-тат., тат., тур. *jaryk* – т.с. [Фасмер: 11, 24]). Якщо це припущення взяти за основу, то вихідним значенням географічного номена, безумовно, є ‘заглиблення’. Значення ‘водний потік’ – результат семантичної зміни за суміжністю. Зазначений семантичний перехід реалізувався повною мірою в східнослобожанських говірках Луганщини та російських донських говірках. М. Ф. Флягіна зазначає, що спочатку лексема могла з’явитися на донській території (активність контактів донців з тюркомовними народами створювала широкі можливості для подібних лексичних запозичень). Надалі лексема поширилася на північний схід від Дону переважно в гідрографічних значеннях. На захід від донських говірок найменування *йєрик* поширене вже на українській території. Самі носії донських говірок визначають її як власне донське, споконвічно козацьке слово [9: 212].

У словнику В.І. Даля (з позначкою “південно-східне”) подано таке єдине складне визначення номена, що враховує схожість гідрографічних референтів: ‘стариця, річище, узек, глушиця, частина покинутого русла річки, куди весною заливається вода і залишається в довгих ямках; глухий, непроточних рукав річки, що утворився з стариці; вузька, глибока протока з річки в озеро, між озерами і ільменями’ [Даль І: 1299]. Словник української мови фіксує лише одне значення *єрик* – ‘невелика протока, що з’єднує два озера або річку з озером’ [СУМ ІХ: 499], а українські діалекти (окрім східнослобожанських) позбавлені розмаїття семантики: *єрок* ‘яр’ [11: 177]; *єруга* ‘яруга’ [6: 226], що дає підстави вважати термін *єрик* та його деривати вузьколокальним.

Терміни *провал’а* (< псл. **provalъje* [13: 67]), *провали’на* похідні від *провал* (< псл. **provalъ* [13: 188]) і мотивовані основою лексеми *провалити*. *Провал*, *провали’на* як локативи діалектоносії тлумачать частіше як місце, де можна провалитися. Як зазначає Е. М. Мурзаєв, розвиток значень номена *провал* йде від *вал* – ‘хвиля’, ‘каток’, але

за протилежністю “верх – низ”, [Мурзаєв: 311]. На території функціонування східно-слобожанських говірок Луганщини полісемантичний термін *провал*:а зафіксований із значеннями ‘дуже крутий схил’, ‘прірва’, ‘глибоке провалля’, ‘впадина, западина’, ‘велика яма’, ‘глибока яма’, у мовленні діалектоносіїв формально не має розрізнення і демонструє злиття в одній формі різнорідної семантики, що є явним показником явища семантичного синкретизму. Найбільше розмаїття семантики в слов’янському світі має номен *провал* (пор. рос., блр. *провал* ‘прірва, яр’, болг. *провал, провала* ‘глибокий рів’, слн. *provâla*; схв. *próvala* ‘річковий перелом; яр, прірва’ [8: 148], чеськ. *proval* [Мурзаєв: 312]). В українській мові та її діалектах зафіксовано великий набір фонетичних варіантів номена та значне розгалуження семантики: в українській літературній мові – *прова́лля* ‘глибока яма, яр, западина, розколина на земній поверхні’, ‘безмежний простір’, ‘безмірна глибина’, ‘пролом, пробоїна, вирва’ [СУМ VIII: 128]; *прова́лля* ‘пропасть, овраг’ [Грінченко III: 459]; у західноукраїнських говірках – *провал* ‘пропасть, яр’, *провала* ‘пропасть’, ‘глибокий крутий яр’, *провалина* ‘яма, де провалилася земля, пропасть’, ‘глибокий яр’, *прова́лля* ‘глибока безодня, прірва’, ‘глибокий крутий яр’, ‘рівчак’, ‘крутий прямовисний берег’, ‘крутий схил гори’ [6: 245]; на території Рівненщини – *прова́л* ‘яр’, ‘місце, де провалилася земля’, ‘пропасть, яр’, *прова́лина* ‘яр’; *прова́лля* ‘глибока улоговина’, ‘дуже грузьке болото’, ‘крутий берег’ [13: 356]; у західноподільських говірках – *провал* ‘прірва’, ‘глибока яма в річці’, ‘глибоке провалля’, *прова́ля* ‘глибокий обривистий яр’, ‘невеликий яр’, *прова́ля* ‘прірва’, ‘глибока яма’, ‘круча, крутий схил гори’, *прова́лля* ‘яр’, ‘глибокий обривистий яр’, ‘крутий обривистий берег’ [7: 345]; на Волині – *провалле*, *прова́лля* ‘урвище’, ‘крутий берег’, ‘яма в болоті’, ‘яма у водоймі’ [5: 109]; у говорах Чернігівсько-Сумського Полісся – *провал*, *прова́лля*, *прова́лле*, *прова́льє*, *прова́ллячко*, *прова́люка* ‘яр’, *провал* ‘високий берег річки’ [11: 175]; на Кіровоградщині – *провал*, *прова́лля* ‘яр (у загальному значенні)’, *провал*, *прова́лля*, *перевалля* ‘прірва’, *прова́лля* ‘велика яма’, ‘крутий берег’, *провал*, *провалина* ‘підмитий берег’ [3: 16].

Географічний термін *пропаст* ‘т’ (*про-паст*: ‘падати’, ‘впаду’ [Мурзаєв: 314] < псл. **pasti* [ЕСУМ IV: 309]) на Луганщині репрезентує семи: ‘глибоке провалля’, ‘глибока яма’, ‘прірва’, що явно демонструє семантичний перехід лексеми “яма” ↔ “яр”. Порівняно з іншими мовами: болг. *пропаст* – ‘пропасть’, ‘місце, де річка йде під землю’, ‘великий отвір у печері’; сербохорв. *пропаст*, чеськ. *propast*. Українські діалекти не вирізняються наявністю значних диференційних ознак терміна від досліджуваних говірок: у західноукраїнських говірках – *пропаст* ‘безодня, велика прірва’, ‘крутий, прямовисний берег’ [6: 246]; на Рівненщині – *пропаст* ‘яр’, *пропаст* ‘дуже грузьке болото’, ‘трясовина’ [13: 356]; у західноподільських говірках – *пропаст* ‘прірва’, ‘бездна’, ‘круча, крутий схил гори’, ‘болотяна яма’ [7: 295].

Мотивована основою *рвати*, лексема *прірва* (< друс. **прорьва* [ЕСУМ IV: 587]) у досліджуваних говірках своїми значеннями демонструє динамічність зміни реалії ‘глибока яма’ → ‘глибоке провалля’ → ‘прірва’. Фонетичний варіант *прорва*, який є стародавнім східнослов’янським географічним номеном [9: 220], представляє опозицію значення ‘неглибоке провалля’. Зафіксовані значення свідчать про семантичний перехід терміна “яма” ↔ “яр”. Етимологію та семантику цього номена описав Я. П. Редьква [8: 147–148]. Порівняно з іншими українськими діалектами термін *прірва* задекларований із значними фонетичними і семантичними змінами: у західноукраїнських говірках – *прірва* ‘глибоке

провалля', 'крутий схил гори', 'крутий прямовисний берег', 'глибока яма в болоті', 'яма в річці, морі', *прорва* 'прірва', 'проточина' [6: 245 – 246]; у західноподільських говірках – *прірва* 'прірва', 'круча, крутий схил гори', 'глибока яма', 'глибока яма в річці', 'глибокий обривистий яр', 'рів, утворений дією вод', 'місце, де вода зникає під землею' [7: 294]; на Рівненщині – *прірва* 'круча', 'урвище', *прурва* 'урвище', *пруорва* 'трясовинне болото' [13: 382]; у Чернігівсько-Сумському Поліссі – *прірва* 'яр', *прірва* 'яма в болоті', 'трясовина, болотяна грязь' [11: 181 – 182]; на Волині – *прірва* 'яма в болоті', 'велике болото', 'бездонне заглиблення' [4: 78]; на Кіровоградщині – *прірва*, *прірва* 'прірва', *прірва* 'глибока яма' [3: 17, 20]. Також знаходимо відповідник у блр. мові *прорва* 'яма, вымыта водою' [15: 228].

Термін *упадина*, дериват віддієслівного кореня *-пад-* (< псл. **padati* [ЕСУМ IV: 310 – 311]), демонструє опозицію семантики 'глибоке провалля' / 'неглибокий яр'. Окрім того, виступає з іншими значеннями у ЛСГ "рівнина" і "долина": 'рівнина в неглибокій западині', 'глибока і вузька долина', що чітко відображає семантичний перехід терміна "рівнина" ↔ "долина" ↔ "яр". Зважаючи на загальновідоме *упадина* 'заглиблене місце на чому-небудь; яма, ямка', 'низьке місце, понижена місцевість' [СУМ III, 239; 1: 348], та відсутність фіксування терміна як 'знижена рівнина' у відомих нам джерелах діалектної української мови, можна говорити про розширення семантики номена у східнословобожанських говірках Луганщини.

Термін *обрив* утворений на базі дієслова *рвати* (< псл. **rъvati* [ЕСУМ, V, с. 36]). У Фасмера знаходимо таку словникову статтю: "Обрив. Утворено від дієслова *обривати*, далі з префіксом *об-* + *рвати*, далі від праслов. форми: др.-рос. *ръвати*, *ръву*, сербськ.-церк.-слав. *ръвати*, *ръвж*, рос. *рвать*, укр. (*i*)*рвати*, (*i*)*рву*, білор. *ірваць*, болг. *рвам*, сербохорв. *рвати*, *рвѐм се* 'боротися', *рвати* 'напрягатися', словенськ. *rvāti*, *rújem* 'виривати, смикати', чеськ. *rvát* 'рвати', словацьк. *rvať*, польськ. *rwać*, *rwę*, в.-луж. *rwać*, н.-луж. *rwaś*. Споріднено літ. *ravėti*, *raviù* 'полоти', латиськ. *ravēt*, др.-інд. *rāvati* 'розбивати, дробити', прич. *rutás*, лат. *ruō*, *-ere* 'розривати, розкопувати', *rutrum* 'лопата', грецьк. *ῥρσίζθων* 'разгрібаючий землю', ірл. *ruam* 'заступ' (**roumā*)" [Фасмер III: 452]. На досліджуваній території функціонування аналізованих говірок термін *обрив* у ЛСГ "яр" виступає у значенні 'прірва', 'глибоке провалля', 'довга западина' і виступає з інтегральною семою 'глибокий яр з прямовисними сторонами'. Порівняно з українськими діалектами на подібну семантику натрапляємо лише у західноподільських говірках (*обрив* 'прірва' [9: 282]).

Ареально-семантичні спостереження над лексикою, що позначає в східнословобожанських говірках Луганщини 'глибоке провалля', указують на те, що всі перераховані номени мають натурогенне походження. Найчисленнішу групу назв складають утворення від лексеми *йерик*, ареал поширення цих найменувань найбільш широкий.

Зіставлення ГТ аналізованого ареалу з народними ГТ інших регіонів України дало можливість вичленувати спільні та відмінні риси лексем цієї терміносистем. Зафіксовані в говірках північної Луганщини лексеми *йерик*, *обрив*, *упадина* демонструють семантичні інновації, які виявляються у розширенні семантики географічних номенів порівняно з лексемами, що функціонують в українських регіональних говірках. Інші аналізовані терміни цієї групи мають тотожну фонетичну та семантичну систему ознак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вихватенко М.Т., Солодка С.С. Луганська діалектологічна школа / М.Т. Вихватенко, С.С. Солодка // Лінгвістика: зб. наук. пр. / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ: 2010. – № 3 (21), Ч. I. – С. 16 – 23.
2. Глуховцева К.Д. Динаміка українських східнослов'янських говірок: монографія. / К.Д. Глуховцева – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 592 с.
3. Громко Т.В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) / Т.В. Громко / Відп. Ред. В.В. Лучик. – Кіровоград: РВЦ КДПУ, 2000. – 172 с.
4. Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині / О. К. Данилюк. – Луцьк : Надстир'я, 1997. – 108 с.
5. Данилюк О.К. Словник народної географічної термінології Волині / Оксана Климівна Данилюк. – Вид. друге, доповн. і виправл. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 148 с. – (Бібліотека української ономастики)
6. Марусенко Т. А. Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) / Т. А. Марусенко // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика) / [отв. ред. В. В. Мартынов, Н. И. Толстой]. – М. : Наука, 1968. – С. 206 – 255.
7. Потапчук І. М. Народна географічна термінологія в західноподільських говірках / Ірина Михайлівна Потапчук. [Текст] дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. – Кам'янець-Подільський – 2012. – 356 с.
8. Редьква Я. П. Відбиття праслов'янської топонімійної термінології, пов'язаної з береговою лінією, в ареальній гідронімії / Я. П. Редьква // Linguistica slavica: Ювілейний збірник на пошану Ірини Михайлівни Железняк / [відп. ред. В. П. Шульгач]. – К. : Кий, 2002. – С. 140 – 153.
9. Флягина М. В. Лингвогеографическое исследование ландшафтной лексики донских говоров / Марина Валерьевна Флягина– [Текст] дисерт. на соискание научай степени кандидата филологических наук. – Ростов-на-Дону. – 2004. – 451с.
10. Чернейко Л.О. Опыт парадигматического анализа лексики (на материале географических терминов архангельских говоров / Л.О. Чернейко. Автореф. дис. ... канд. филол. наук. : М. – 1980.
11. Черепанова Е. А. Географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья. (Опыт семантической классификации) / Е. А. Черепанова // Полесский этнолингвистический сборник : Материалы и исследования / [отв. ред. Н. И. Толстой]. – М. : Наука, 1983. – С. 173 – 189.
12. Черепанова Е. А. Народная географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья / Е. А. Черепанова. – Сумы, 1984. – 274 с.
13. Шийка С. В. Народна географічна термінологія Ровенщини / Шийка Світлана Володимирівна. – [Текст] дисерт. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. – К. – 2013 – 451с.
14. Шульгач В. П. Праслов'янський гідронімний фонд (фрагмент реконструкції) / В. П. Шульгач; [відп. ред. І. М. Железняк]. – К., 1998. – 368 с.
15. Яшкін І.Я. Беларускія геаграфічныя назвы : Тапаграфія. Гідралогія / І.Я. Яшкін. – Мінск : Навука і тэхніка, 1971. – 256 с.

ДЖЕРЕЛА

1. Ващенко – Ващенко В. С. Словник полтавських говорів / В. С. Ващенко. – Харків, 1960. – 108 с.
2. Грінченко – Грінченко Б. Д. Словарь української мови : у 4 т. – К. : Наук. думка, 1996. – Т. 1. – 495 с.; 1996. – Т. 2. – 588 с.; 1996. – Т. 3. – 516 с.; 1997. – Т. 4. – 616 с.
3. Даль – Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: В 4 т. – Спб., 1863-1866.
4. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : [у 7 т.] / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Наук. думка, 1982–2012.
5. Мурзаев – Мурзаев Э. М. – Словарь народных географических терминов. – М.: Мысль, 1984. – 653 с.
6. Онишкевич – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 1–2.
7. СУМ – Словник української мови : в 11 т. – Т. 1–11. К. : Наук. думка, 1970 – 1980.
8. Фасмер – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. / М. Фасмер; [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва]; под. ред. и с предисл. Б. А. Ларина. – [2-е изд., стер.]. – М. : Прогресс, 1986–1987. – Т. I–IV

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ НАЗВ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

Бар – с. Бараниківка, Біловодський р-н; Білов – с. Біловодськ; Білокур – с. Білокуракине; Бут – с. Бутківка, Старобільський р-н; Вільш – с. Вільшани, Троїцький р-н; ДО – с. Демино-Олександрівка, Троїцький р-н; Ілліч – с. Іллічівка, Троїцький р-н; Кам – с. Кам'янка, Новопокровський р-н; Лантрат – с. Лантратівка, Троїцький р-н; Мик – с. Миколаївка, Попаснянський р-н; Міст – с. Містки, Сватівський р-н; Мор – с. Морозівка, Міловський р-н; Нов – с. Новорозсош, Новопокровський р-н; Павл – с. Павлівка, Білокуракинський р-н; Парн – с. Парневе, Біловодський р-н; Сват – м. Сватове; Сем – с. Семикозівка, Біловодський р-н; Терн – с. Тернівка, Марківський р-н; Тим – с. Тимошино, Білокуракинський р-н; Трет – с. Третяківка, Біловодський р-н;

Слободян Е.В., аспірант

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Старобільськ

НАЗВАННЯ, ОБОЗНАЧАЮЩІЕ ГЛУБОКУЮ ПРОПАСТЬ В СИСТЕМЕ НАРОДНОЇ ГЕОГРАФІЧЕСКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ, ВОСТОЧНОСЛОБОЖАНСКИХ ГОВОРІВ ЛУГАНЩИНИ

Народная географическая терминология восточнослобожанских говоров Луганщины еще не была предметом специального изучения. В статье описаны народные географические термины для обозначения глубокой пропасти, осуществлен их семантический, этимологический, словообразовательный анализ, выявлены особенности их функционирования в говорах Луганской области в сравнении с украинским литературным языком и его диалектами.

Ключевые слова: народная географическая терминология (НГТ), лексическое значение, лексико-семантическая группа (ЛСГ), сема, интегральная сема, дифференциальная сема, семантический синкретизм.

<i>Гач Н.О.</i> АЗІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ПОЕЗІЯ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ	109
<i>Саєвич І. Г.</i> «ЖИТТЯ» ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ДОМІНАНТА	115
<i>Цимбал С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО НАПОВНЕННЯ КИТАЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЧЕН'ЮЙ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ СЛУХОВОГО СПРИЙНЯТТЯ	124
<i>Гольцова М.</i> АЛГОРИТМ РОЗКОДУВАННЯ АНТИТЕЗНОЇ ІМПЛІКАТУРИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	131
<i>Тимочко Л.М.</i> ФРЕЙМОВИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ AGREEMENT / УГОДА В АНГЛОМОВНОМУ ДИПЛОМАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	138
<i>Корольова В.</i> КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АНОМАЛІЇ В П'ЄСІ В. КОЖЕЛЯНКА І В. СЕРДЮКА «ЛІЗИКАВА»	146
<i>Вільховченко Н.</i> ІНШОКОДОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ ТЕКСТІ	151
<i>Голікова Н.С.</i> КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОВНО-ЕТИКЕТНИХ ФОРМУЛ У ХУДОЖНЬО-ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ МОВИ ПРОЗИ П. ЗАГРЕБЕЛЬНОГО)	156
<i>Церцвадзе М.Г.</i> СЕМАНТИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО ЭМОЦИОНАЛЬНОГО КОНЦЕПТА «РАДОСТЬ» В РУССКОЙ И ГРУЗИНСКОЙ ЯЗЫКОВЫХ КАРТИНАХ МИРА	163
<i>Шуляк С. А.</i> МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СВІТОБУДОВИ (НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯНЬ)	170
<i>Рубанюк Э.В.</i> РОЛЬ ТОЧКИ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ТЕКСТОВОГО ПРОСТРАНСТВА (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Л.Н. ТОЛСТОГО «АННА КАРЕНИНА»)	176
<i>Переломова О.</i> САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ ЖІНКИ В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	180
<i>Слободян О.В.</i> НАЗВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ГЛИБОКОГО ПРОВАЛЛЯ В СИСТЕМІ НАРОДНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКИХ ГОВІРОК ЛУГАНЩИНИ	188
<i>Мартинова О.</i> ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ КОНЦЕПТ «ЧОЛОВІК» У ТВОРАХ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ	196
<i>Ніколаєнко Л.І.</i> ЕКСПЛІКАЦІЯ ОЦІНКИ ЖАЛОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ	202
<i>Сукаленко Т.М.</i> ФРАЗЕОЛОГІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО СТВОРЕННЯ ТА ВІДБИТТЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ТИПАЖІВ	206